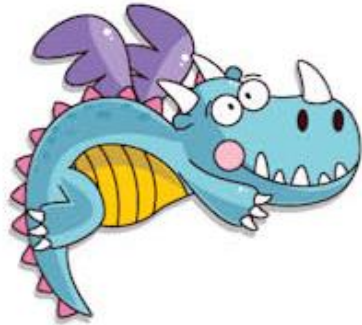

PIEKSÄMÄEN KAUPUNKI
Puheterapia

R-äänteen harjoitteluohjeet

Miten oikea R-äänne syntyy?

Kielenkärki nostetaan leveänä ja litteänä ylätuhampaiden takana olevaa hammasvallia vasten. Ulosvirtaava ilma saa kielenkärjen tärisemään. Samassa paikassa ääntyvät myös D, T ja N. R-äänteen tuottamiseen tarvitaan tarkat, nopeat ja notkeat kielenliikkeet.

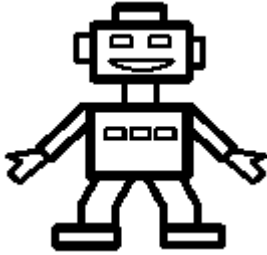
Miten R:ää opetellaan?

1. Kuunnellaan, onko sanoissa R:ää.
2. Harjoitellaan suun ja kielen lihasten hallintaa eli "suujumppaa".
3. Etsitään kielen oikea paikka D-äänteen avulla.
4. Houkutellaan täryä erilaisin harjoituksin.

Kuulonvarainen hahmottaminen

Aluksi harjoitellaan kuulonvaraisesti erottamaan sanat, joissa on R. Jos lapsi ei tähän vielä pysty, vahvistetaan taitoa. Voidaan vaikka nimetä esineitä kotona ja ruokia kaupassa ja kuunnella, missä sanassa kuuluu R. Myöhemmin voidaan miettiä, kuuluiko R sanan alussa, keskellä vai lopussa. Aikuinen voi aluksi tuottaa äänteen voimakkaammin, jotta lapsen on helpompi havaita se.

Etsi R-sanat ja väritä ne:

Suujumppa

Pyri toistamaan liikkeitä päivittäin useita kertoja peräkkäin. Kasvata määrä 10 kertaan. Tarkista peilin avulla, että teet liikkeet oikein.

Sammakon kieli

Kielen kärki nostetaan ylähuulen päälle nenää kohti. Leuka on alhaalla, suu jää hieman auki.

Rulla

Kielen kärki taivutetaan leveänä ylös ylähampaiden taakse. Annetaan rullan purkautua suusta ulos niin, että kielen kärki on rentona. Ääni voi olla mukana.

Heiluri

Kieltä liikutetaan suupielestä toiseen, liike on vaakatasossa, kieli ei kosketa alahuulta eikä ylähuulta. Aluksi liikkeen voi tehdä hitaasti ja vähitellen nopeuttaa sitä. Leuka pysyy paikoillaan.

Vilkutus

Kielenkärki liikkuu leveänä edestakaisin ylös–alas ylähampaiden taakse. Suu on hieman auki, leuka pysyy paikoillaan. Ääni voi olla mukana.

Hissi

Kieli "liimataan" suun kattoon yläetuhampaiden taakse, alaleuka on "hissi", joka liikkuu edestakaisin ylös–alas. Kieli pysyy paikoillaan.

Maalaus

Kielenkärki maalaa suulakea edestakaisin. Sen jälkeen kielenkärki maalaa poskien sisäpinnat ja suun pohjan. Leuka pysyy paikoillaan.

Kello

Kielenkärki kiertää huulten ympäri molempiin suuntiin. Suu on hieman auki.

Kouru

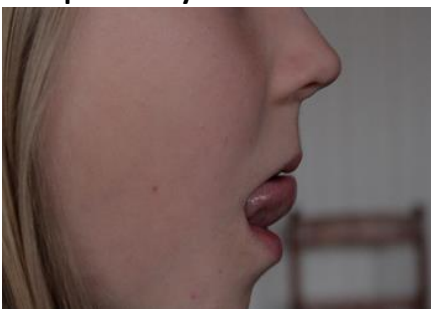
Kielen laidat nousevat symmetrisesti ylös, kieli työntyy ylös suusta.

Kuppi

Kielen reunoja nostetaan ylös siten, että muodostuu kuppi.

Lärpättely

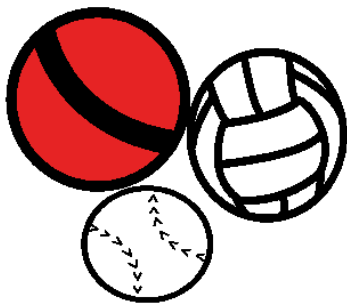
Kieli liikkuu kuppimaisessa asennossa nopeasti edestakaisin ylähuulta vasten. Ylähuuli jännittyy hiukan, leuka pysyy paikoillaan. Ääni mukaan. Lärpättelyn voi tehdä myös hammasvallia vasten yläetuhampaiden takana.

D-harjoitukset

D-äänteen avulla harjoitellaan löytämään R:n oikea ääntymispaikka hammasvallilla. On tärkeää, että D ääntyy oikein ja napakasti eikä hampaita vasten, kuten T-äänne. Aluksi D:tä harjoitellaan tavujen avulla, esim. de-de-de-de, den-den-den, dn-dn-dn, pede, pede, pede. Sano tavut aluksi hitaasti ja selvästi. Taitojen kasvaessa rytmiä voi nopeuttaa. Kieli liikkuu ylös ja alas, leuka pysyy paikoillaan.

Muurahaisten kilpajuoksu (nopeasti ja napakasti)

DA DA DA DA DA
DE DE DE DE DE
DU DU DU DU DU
DÄ DÄ DÄ DÄ DÄ

Pallot pomppivat

DAN DAN DAN
DEN DEN DEN
DIN DIN DIN
DON DON DON

Käynnistetään autoa

DEN DEN DNNN (kieli jää ylös, paino lopussa)
DE DNN DE DNN DE DNN
DN DN DN DN DN DN
DN DN DRNN
DRN DRN

Kun D alkaa sujua, voidaan kokeilla puhua D-kieltä eli korvata kaikki R:t D-äänteellä: DEPPU, DUMPU, DALLI, DÖLLI, PODKKANA, KADKKI. Jos tämä on vaikeaa, voidaan käyttää apuna välivokaalia (PODOKKANA, KADAKKI).

Voidaan käyttää myös muita apuäänteitä (esim. T). Sanoissa traktori, trulli, trumpetti, sitruuna voidaan saada kielen kärki tärisemään ikään kuin vahingossa. Joillakin lapsilla toimii apuäänteenä myös K (kraa, kroo, krii) tai H (puhalletaan r:ää, hrrr).

Yhdistetään täry muihin äänteisiin

Kun oikea R:n täry on löytynyt, aletaan yhdistää sitä tavuihin ja sanoihin. Alussa voi vielä käyttää apuäännettä ja sanoa esim. DR (draa-draa-draha, dree-dree-dreppu). Heti kun R onnistuu yksin, jätetään D pois.

DAN DAN DRAA DRAA DRAPU
DEN DEN DREE DREE DREKKA

RAA RAA RAPU
REE REE REKKA

R:n vakiinnuttaminen

Kun lapsi oppii R:n, hän ääntää sen usein hyvin voimakastäryisesti. Täry vaimenee yleensä ajan kanssa. Erilaiset loruttelut ja R-lauseiden toistelut ovat hyviä, jotta R vahvistuisi ja yleistyisi. Kannattaa myös harjoitella R:ää erilaisten äänteiden yhteydessä.

R-
REPPU
RIISI
RUUSU
ROSVO

-RR-
TARRA
HYRRÄ
MIRRI
JARRU

PR- tai -PR-
PRINSESSA
PREERIA
APRILLI
APRIKOOSI

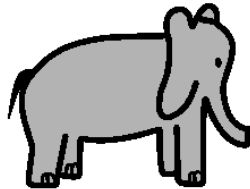
-R
MANNER
PENGER
HALTIJATAR

KR-
KRAVATTI
KROKOTIILI
KRUUNU

TR- tai -TR-
TRAKTORI
KATRI
KUTRI

-RS-
MARSSI
NORSU
PORSAS

-RT-
MARTTI
VERTTI
KORTTI

-RK-
MERKKI
KORKKI
KARKKI

Lisää materiaalia ja R-äänteen harjoitteluvideoita löydät netistä esimerkiksi Espoon kaupungin ”lasten puheterapia” -sivulta.

Harjoitteluvideot: www.dreambroker.com/channel/0w4apbg8/

Tenkkapoo R (sovellus iPadille)

Äännekoulu (www.aannekoulu.fi, maksullinen)

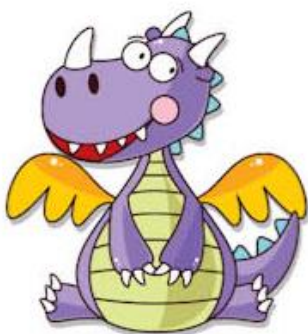

Kotiharjoittelu sujuu parhaiten, kun muistat että:

- on hyödyllisempää harjoitella n. 5–10 minuuttia usein ja säännöllisesti etukäteen sovittuna aikana kuin harvoin ja väsymiseen asti
- on tärkeää, että lapsi on virkeä
- lapsi tarvitsee vierelleen ohjaavan aikuisen ja rauhallisen tilan
- peilin edessä harjoiteltaessa lapsi näkee itsekin, milloin hän harjoittelee oikein
- harjoittelu on toisinaan lapsesta raskasta ja hän tarvitsee kannustusta
- lapsen puhetta ei tulisi korjata eikä siihen pitäisi kiinnittää erityistä huomiota harjoitteluhetkien ulkopuolella
- harjoitteluhetken pitäisi olla lapselle miellyttävä, ei pakonomainen
- aikuisen osoittama kiinnostus lisää lapsen motivaatiota.

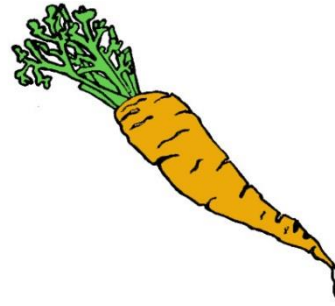
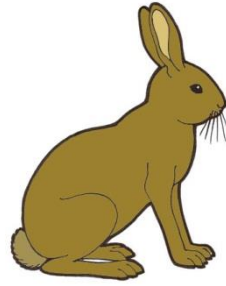
Jos tunnet epävarmuutta tai sinulla herää lapsen puheterapiaan liittyviä kysymyksiä, ota yhteys puheterapeuttiin.

Harjoitus tekee mestarin!

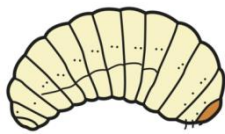

Porkkana ja punajuuri
sekä lanttu suuren suuri.
Kellarissa torkahteli
syöjiänsä odotteli.

Tuli sinne vierailulle
pupulasten vaari.
Aamun tullen kellarissa
ihan tyhjä laari.

Papunetin kuvapankki, www.papunet.net, Sclera

Toukka kiipee herneen vartta,
kainalossa Suomen kartta.
Tarkoitus on matkustaa
ristiin rastiin koko maa.

Toukka kiipee herneen vartta,
painaa kainalossa kartta.
Latvakukan saavuttaa,
siihen nukahtaa.

Papunetin kuvapankki, www.papunet.net, Sclera

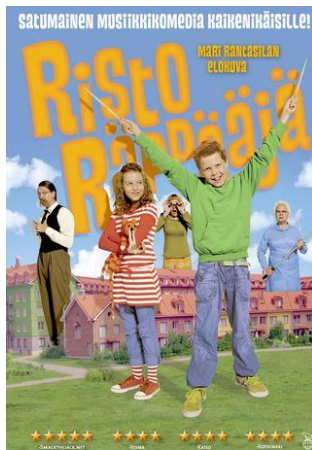
VAARIN SAARI

Vaarilla on saari, se oma saari on.
Vaarilla on saari, se oma saari on.
Ai ai vaaria, kaikilla ei ole saaria,
mutta meidän vaarilla oma saari
on.

Ai ai vaaria, kaikilla ei ole saaria,
mutta meidän vaarilla oma saari
on.

Papunetin kuvapankki, www.papunet.net,

RISTO RÄPPÄÄJÄ

Elämä ei ole hassumpaa,
kun voi Rauhan kanssa asustaa.
Ja rumpuja reilusti paukuttaa,
ei hassumpaa, ei hassumpaa.

Rauha-täti herkkuja valmistaa,
meitsi ruoan tuoksuja rakastaa,
meitsi tiistaina pastaa mussuttaa
ja pitsaa perjantaina saa!